

Természetes szénsavas
— kének — ásványvízfürdő.
Rádium tartalma — Előkészítő or-
vostanások **ajánlják.**
Penió 85.000.
Kérjen prospektust.
ÁRPÁDFÜRDŐ
Székesfehérvár.
Köser koszi kapható.

Hausen-féle lakástakarítási vállalat
Dob-u. 34. I. em. Telefon: J. 126-75.
Elvállal lakástakarítást, ablaktisztítást,
padlóbeürítést, fűregéztést.
Továbbá üzetek, irodák, klubok, szálló-
dák, kórházak állandó rendbentartását
legolcsóbb árban — Szombaton zárva
— Alapított 1900-ban. —

Ezüst evőeszközök, dísztár-
gyak, gyertyatartók,
Menorék **כלי קרדש**
dus választékban gyári árban kaphatók.
SCHEIFER EZÜSTÁRU GYÁR
VII., KAZINCZY UCCA 14.
TELEFON: JÓZSEF 186-28.

Tisztelettel értesítjük vevőinket, hogy
megkezdjük a pesti orth. rabbinátus
hechserevel ellátott
כשר
KOKUSZ-SZAPPAN
gyártását. Kérjük szíves
megrendeléseiket mielőbb
hozzánk juttatni. Tisztelettel
Hungária vegyészeti gyár, Budapest
IX. ker., Páva-ucca. 7.

Megnyílt ismét a régen bevált
Orth. כשר paksi konyha.
Ujabb berendezett étterem és háló
szobák vendégeim részére egész
Pansio a legolcsóbb árban csak ná-
lam kapható. Iskolás gyermekek ré-
szére szintén teljes ellátást a leg-
jutányosabb árban vállalom.
Löwenwirt Vilmos a paksi konyha tulajdonosa
Budakeszi, Kálvária-u. 14. Érdeklődni
lehet: Király-ucca 16. III. udvar fszt.
Étterem.

WEISZ MÓR
„MICHJO” orthodox **כשר** „MICHJO”
keksz-, kétszerült- és teasütemény-gyára
Budapest, VII., Dob ucca 22 szám.
Telefon: J. 123-65.
תחת השגחת בית דין צדק דמדל וראים בודאפעסט.
Vidéki rendelések minden mennyiségben azonnal eszközölköttek.

Tisztelettel értesitem az i.
t. fűrdővendégeket, hogy
HÉVIZFÜRDŐN
orth. **כשר** vendéglőmet
megnyitottam.
Teljes tisztelettel
MANDEL, BUDAPEST,
VII., GARAY UCCA 48.
Felvilágosítás ugyanott kapható.

Sirkövek
מצבות
Adler J. sirkőraktárban
Budapest, VII., Károly-körút 7
Szombat és ünnepnap zárva.

Hirdetése a
„Zsidó Ujság”-ban
eredményre vezet!

PANETH-féle
orth. **כשר**
SZALAMIGYÁR
DEBRECEN
Ajánlja elismerten legjobb szalámi és
fűstöltés gyártmányait ugyszintén
extra minőségű, száraz, téli liba sza-
lámi különlegességeit a legolcsóbb napi
árak mellett.
Szétküldés postán naponra kétszer.
Cím Paneth, szalámigyár Debrecen.
Telefon: 7-22.

Mindennemű
NYOMTATVÁNY
a legizlésebb kivitel-
ben készül:
KATZBURG TESTVÉREK
könyvnyomdájában
Budapest, Akácfa-u. 45.

Apróhirdetés.

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri
beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből
3200 korona. Állástkeresőknek 1000. Apró-
hirdetések felvétele: VII., Sip-utca 10. Jeli-
gős levelek kettős borítékban ugyanoda
intézendők. Apróhirdetések csak a díj elő-
zetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság.

**Házasságot közvetít a
legelőkelőbb orth. zsidó
családoknál bevezetve,
előnyös feltételek mellett
Benedikt Jenő Székesfe-
hérvár.**

FÉRJHEZ menne 42 éves, vallásos repre-
zentáló független uriaszony lakással és
szép berendezéssel, intelligens jómodu ke-
reskedőhöz. Ajánlatok „jövő 926” jeli-
gére e lap kiadóhivatalába kéretnek.

30 ÉVES csinos magas urinő férjhez
menne középkori, vallásos intelligens em-
berhez, lehet özvegy is. Azon uri ember,
ki gyermekének jó anyát, magának gondos
jó feleséget óhajt, írjon „Megértő” jeligére
e lap kiadóhivatalába.

19 ÉVES feltűnő szép árván maradt kis
un-kahugom részére, ismeretség hiányá-
ban ezúton keresek komoly, vallásos, in-
telligens uriembert biztos pozícióban. Tel-
jes című leveleket „Baldogság jeligére” a
Zsidó Ujság kiadóhivatalába kérek.

Ha jó és megfelelő házás-
ságot akar kötni, úgy forduljon leg-
nagyobb bizalommal Fränkel J. VII., Rom-
bach u. 12 II. 4. (tel. J. 123-07) irodájá-
hoz. Tizenöt év óta vezetett és fenálló
orth. vendéglője révén, elsőrangú össze-
kötöttetek Nagymagyarország legelőkelőbb
szigorúan konservatív családjával. Leg-
tapintatosabb diskkrét ügyvitel.

Állást nyer.

Suche für meinen streng relig. Haushalt ein
Mädchen oder Frau, die mit Hilfe eines
Hausmädchens alle Hausarbeit verrichten
kann. Familiäre Behandlung gesichert,
Offerte mit Zahlungsansprüche und Refe-
renzen an Samuel Berger, Miskolcz, Szé-
chenyi gasse 123.

Különléle.

ORTH. CSALÁDNÁL fiatal fiu vagy leány
lakást kaphat olcsó áron. Esetleg kosziót
is. Moskovitz Jakabné VII. Jósika-u. 10.
IV. 38.

ÖZVEGY uriaszony elvállal 3-4 fiatal-
embert kvártélyra, esetleg kosztra is.
Schwarzeg, Hajós-ucca 26.

ZSIDÓ ÚJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELNIK HETENKINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.

TELEFON: József 125-90.

Felelős szerkesztő és kiadóhivatalos:

GROSZBERG LIPÓT

ELŐFIZETESI DIJ: 1 EVRE K 240.000

” ” 1/2 ” K 120.000

” ” 1/4 ” K 60.000

Postachequekonto szám: 50.791.

Trianon és Budaörs.

Trianon és Budaörs bus emléke boron-
golt az elmúlt héten a politika láthatárán.
A pesti Vigadóban nagyszabásu ünnepélyt
rendeztek a trianoni békekötés évforduló-
jára és Székesfehérváron a legitimisták zászló-
bontásával kapcsolatban szó esett Budaörs-
ről, ahol a Budára vonuló néhai IV. Károly
csapatára lőttek, aminek azután a király-
nak fogságrajutása lett a következménye.

Minden megemlékezés annyit ér, amennyi
erkölcsi energiát merítünk belőle. A nemzeti
szerencsétlenség e szempontból termékeny és
áldásos lehet. Szívhez szóló igazságként hir-
deti ezt a Tóra is, amidőn a bűnös népnek
megmondja: **בצר לך ומצאוך כל הדברים אלה**
ושבתה ער ד' „Lealázatlanságban elérnek téged
mind ezek az igék és meg fogsz javulni”.

Trianon és Budaörs ijesztő és megrázó
erejű szimbóluma a magyar lealázottságnak.
Trianonban egy ezer éven keresztül életképes
szervezetet csonkítottak meg és a trianoni
szerződés utóhatásaiban megeleveníti elő-
tűnk azt az állapotot, melyet Jeremiás pró-
féta ecsetel Cion bukásáról. És Budaörs is
egyik szomorú stációja a magyar bánatnak.
A gyűlölet országának sorsa a próféta sze-
rint az: **הנה קמן נתתך בגוים בניו אתה מאור**.
„Kicsinnyé tettek a népek között, nagyon
le vagy alázva”. S miben nyilatkozik ez,
kérdi a talmud bölcse: Abban, hogy nem
birják trónra ültetni a király fiát **שאין מעמידים**
מלך בן מלך (ע"ו).

A zsidó nép a babiloni fogságban nem-
zeti létében megsebezve megjavult és erköl-
csileg megerősödött. A mai Magyarország is
busul az elnyomás, a lealázottság babiloni
vizeinél, de a megszégyenítés mellett ott van-e
a régi bűnök megbánása és a megjavulásra
való akarat? Mikor látják már be nálunk,
hogy **nem lehet lefoglalni az országépítő**
munkát egy felekezettel, egy társadalmi réteg
sámára sem s hogy a folytonos zsidózás
ügyes kortesfogság lehet ideig-óráig, de Ma-
gyarországnak, a lealázott kicsiny hazának,
szól a költő szózata: „nagygyá csak fiaid
szent akaratja tehet” és a szent akaratnak

elsősorban a nemzetromboló gyűlölet ki-
kűszöbölésében kell megnyilatkoznia?

Ezt a komoly akaratot nem láttuk a
Trianon és Budaörs jegyében rendezett
összejöveteleken. Beszéltek ugyan a feleke-
zetek közötti összetartásról, de meglehetősen
elmosódottan és bizonytalanul. A trianoni
emlékűnnepélyen hangsúlyozta is Urmánczy
Nándor, hogy ne legyen különbség keresz-
tény (azaz katolikus) és keresztyén (refor-
mátus) között. A zsidókat természetesen ki-
hagyta. Ennek természetes következménye
pedig az lett, hogy a megjelent antiszemita
szervezetek képviselői kíváncsiak lettek és
kiabálták: „beszéljen a zsidókról”. Így az-
után egy fajvédő képviselő külön program-
pontként illeszkedett be az ünnepségbe és
a megemlékezés oltára boros hordóvá ala-
kult át.

Nem sokkal felemelőbb volt ránk zsidókra
nézve a székesfehérvári legitimista szervez-
kedés. Az orth. zsidó a királyi felségben
kegyelmességet, **בעין מלכותה דרקיע**, a mennyei glória vissz-
fényét látja, de meg kell állapítanunk, hogy
a magyar legitimizmus nagy része antisze-
mita. A dicstelenül kimúlt fajvédő lapok stilu-
sát és irányát az antiszemita-legitimista sajtó
folytatja legméltoőbban. Ezt illusztrálja Huszár
Károly esete. A volt miniszterelnök, az intrans-
singens, de igazságos keresztény ember meg-
állapítja Szovjetországáról írott könyvé-
ben: „az orosz forradalmak annyi zsidót
gyilkoltak meg, hogy sirdombjaikkal kilehetne
kövezni az országutat Pétervártól Párizsig...
több mint száz zsinagógát pusztítottak el a
kommunisták”...

Véletlen-e, hogy a keresztény politikust
e megállapításért éppen a legitimista lap
támadja a legjobban? Nem. E „huszár”-vágás
oka az, hogy az irredenta és a legitimizmus
nálunk többnyire, sajnos, még mindig anti-
szemita jellegű. Ezért még nagyon sokáig a
lealázottságnak stációi, de nem a nemzeti
feltámadásnak kiindulópontjai lesznek Tria-
non és Budaörs.

A zsidóság eszmevilágából.

Irta: Halász Fulöp.

Izrael.

Ábrahám élete, mint Izrael világtörténelmi hivatásának típusa.

III.

Miként Ábrahám hivatása és meggyőződése következtében különvá-kartársaitól *לך לך מארצך*, akként Izrá-élre is különleges papi hivatás há-ramlik, mely őt az *i-teni dolgokról* való nézetekben, a messiási arany-korszak eljövételéig különválasztja a más nézeteket valló nemzetektől. S miként Ábrahámnak Ur-Kásdim-ban, a rémes tűzhalálból való ki-mentése i-teni manifesztáció vala az ő küldetése mellett, akként Izráél-nek történelmi pályafutása mentén, a reá leselkedő ezer meg ezer meg-semmisítő veszély csápjai közül való csodálatos kiszabadulása, mind e mai napig való fennmaradása meg-cáfolhatatlan történelmi bizonyítéka annak, hogy nem szunnyad és nem alszik Izráél öre és hogy Izráél papi kiválasztottságra van elhivatva. S Izráél örökös fennmaradásának is ama Ábrahám életpályájával jelképezett papi hivatás; az Egyi-tenhit vallása, tiszta erkölcs, igazságosság és szer-etet gyakorlása képezi az alapfel-tételeket. *Csak hogy Izráél számára ama hivatás a kinyilatkoztatott Tó-rában lön bővebben részletezve és a magán-, családi és közélet minden-nemű kisugársáira, gyakorlati szem-pontból vonatkoztatva. Az Ábrahám életpályájában kidomborodó általá-nos elvek Izráél és Izráél révén az egész emberiség számára a Tórának az egész emberi életet, az ő leg-változatosabb megnyilvánulási for-maiban felölelő törvényeiben lettek megrogzítve.*

כי ידעתו למען אשר יצוה את בני ואת ביתו אחריו ושמו דרך ד' לעשות צדקה ומשפט. Izráélre is vonatkozatható a Mid-rás által Ábrahámmal alkalmazott mélyértelmű képlet. *אחות לנו קטנה שאיחה*. כל באי עולם. Neked Izráél is az igazi testvériségnek gyakorlása egyik legszentebb életfeladatod. S hiába

vádolnak meg tégedet a testvérnépek avval, hogy Tórád elkülönít téged a többi nemzetektől, te jól tudod, hogy ama elkülönítés csak azt a célt szolgálja, hogy te minél épebben őrizd meg a Tórában letéte-ményezett szent eszméket és igaz-ságokat, melyekből nemcsak a te számodra, hanem az egész embe-riség számára fakad üdv és áldás, mivelhogy azok igazi testvérisülést és szeretet hirdetnek késő vetnek.

קטנה שער שהיה קטן היה מסוגל במצות ומעייט Mi, Ábrahám sarjai, kik méltók akarunk maradni eredetünk dicső kutfejéhez — mi se várjunk zsidó élethivatásunk buzgó gyakorlásával addig az időpontig, mikor az ag-kor előrevetett árnyéka már el-üzi a napfényt a mi életnapjaink-ból, s amikor mi már csak roska-dozva és megtörtén szolgálhatunk az Urnak. Zsidó ifjak és hajadonok! Ne várjatok addig, hanem az ifju-kor hajnalpirjával orcétokon tagad-játok meg és lobogtassátok magas-an az ősi szent hivatás zászlaját. Hiszen mi nem állíthatjuk magunk-ról azt, mit bölcseink Ábrahámról jegyeznek meg, *לא להנאות*, *ישירם אין לה לא להנאות*, *ישירם אין לה לא להנאות* és nevelésben apja *הרה* részéről.

Hiszen mi *אל צור הצבור* I-tenfélelem és — szeretettől átha-tott ősök évezredes dicső láncola-tára pillanthatunk vissza. Népünk multjának történelme telítve van lefelemelőbb, leglelkesebb példái-val az eszményiességnek, az önfel-áldozásnak, a martíriumnak! Tehát mi nem tagadhatjuk meg ama pá-ratlanul dicső multat.

מה נעשה לאחותינו ביום שדוכר זה. ביום שגור עלינו נמרוד לירד בכבשן האש. Vajjon képesek leszünk mi is kellő ellentállást tanusítani a naponta reánk törő kísértések és fenyegetések tűzpróbájával szemben?

אם הומה היא אם מעמיד דברים בחומה. נבנה עליה טירת נכס. Csakis akkor fog felépülni Izrael tiszteljes jövőjének ezüst palotája törekvéseinknek talap-zatán, hogy ha mi erősek leszünk, mint az ércfal. Egyesegyedül akkor, hogyha mi következetesek, áldozat-készségűek, rendületlen jóltevők leszünk Izrael szent eszményeinek

szolgálatában, hogyha mi zsidósá-gunk érdekében és védelmében da-colni fogunk tudni az élet megkisé-r-téseivel és nem fogjuk könnyű prédaként odadobni magunkat az igazi zsidó élet olyan sok erkölcsi hajótöröttje megfertőző példájának — akkor, de csakis akkor számítha-tunk mi arra, hogy a dicső multhoz méltó új nemzedék fog támadni a mi saját ivadékainkból, hogy az új nemzedék hűségének dicső ezüstös csillogású szentéty fog emelkedni a mi saját példaadásunk ércalapzatán.

De hogyha mi, a jelen nemzedék, *הי* gyöngék fogunk lenni, gyávák, ingadozók — akkor veszve a *יִשְׂרָאֵל*! *אין אתה מתקיים עליו*! *אלא לבי שעה*. Akkor *הי* velünk együtt az ősi hagyományok is sirba fognak szállni, gyermekeink pedig idegen célok, idegen istenek után fognak futkosni.

Ezért szóljunk mi is Ábrahámmal: *רביעין אני הומה מעמיד אני את דברי נחמי* *ושירי כמדלות זה הנני מישאל ועורי*. Szent az elhatározásunk, hogy ércfalként fogunk dacolni az élet ezer meg ezer megkísértéseivel. Csak a halál fogja kiragadni az ősi szent lobogót kezeinkből, de akkor is lehányatló kezeinkből gyermekeink fogják ki-venni azt, hogy továbbra is fennen lobogtassák, hogy még dicsőbb ma-gaslatokra tüzzék ki az ősi szent jelvényt.

Igen, arra akarunk törekedni egész életünkkel, az legyen életünk célja, boldogító reménységünk halálos ágyunkon, hogy *ישירי כמדלות זה* *ישירי כמדלות זה* ivadékaink, kik a mi életünk és törekvéseink emlíből szivnak éltető nedvet, öröronyává fognak válni a mi zsidóságunknak és Chananja, Misoel és Azarjához hasonlóan ezer veszéllyel és meg-kísértéssel dacolva, Ábrahám és Iz-rael hivatásának méltó követői gya-nánt fogunk élni és — hogyha kell! — halni tudni!

Figyelem!!!
Plisse gouvre
különleges aljberakások kézi és géphímzés. Harisnya fejé-lések legolcsóbban.
Eckstein H. Akácfa-u. 14. Király-u. 1. ll. 17.

Országos szervezkedés a שבת érdekében.

A budapesti Machziké Hádász „Somré Sábosz” bizottsága f. hó 6-án monstre-ülést tartott a pesti orth. izr. hitközség disztermében. Erről a következő tudósítást kap-tuk.

A gyűlésen, melyen vidéki hit-községek kiküldöttei is szép szám-mal jelentek meg, *Sussmann Vik-tor* budapesti rabbi elnökelt, ki megnyitóbeszédében a שבת fon-tosságára és azokra a veszélyekre mutatott rá, melyek a szombat megtartását a jelenlegi gazdasági válság közepette veszélyeztetik. — Most, mondá az ékesszólo szónok, hatványozott éberséggel kell ügyel-nünk arra, hogy a szombattartók tábora meg ne fogyatkozzék.

Korein Dezső részletes referátum-ban ismertette azokat a küzdelme-ket, melyeket a שבת intézményes megvédéséért kellett megvívni. Ki-emelt néhány napi problémát (vásárok, hetivásárok, szombaton, etc.) és sajnálattal szögezte le, hogy sokszor saját hitestvéreink gáncsolnak el bennünket (Nyir-egyháza).

Dr. Stern Simon egy ingyenes jogvédő iroda felállítását szorgal-mazta jól megalapozott beszéddel.

Weisz Mór, a mozgalom lelke, a szervezkedés szükségességét hangoztatta. Sikert, szerinte, csakis akkor érhetünk el, ha az egész ország szombattartó munkaadóit és munkásait egy erős szervezetbe tömörítjük.

Dr. Deutsch Adolf igazgató az orth. tömegek indolenciáját osto-rozza. — Nálunk megfeneklik min-den szent ügy, elbukik minden nemesebb mozgalom az orth. tár-sadalom nemtörődömségén. Ha sikerülne az ügy iránt érdeklődést kelteni, már az is fél győzelem lenne!

Óbudai *Freudigtr* Károly, a Tiferesz Bachurim ifjusági egyesü-let kooperációját, *Baumann* Dávid a fiatalság bevonását tartja szük-ségesnek. — *Schlesinger* Adolf és

Klein Márkus kifejtik, hogy a szombattartó kereskedők igyeke-zenek áruk és ár dolgában ver-senyképesek lenni. — *Sonnenschein*, *Fischer* Ármin, *Ilovits*, a szervez-kedés praktikus irányba való terve-

Zsidó leánynevelésről.

Irta: néhai Singer Izrael S. A. Ujhely.

Közli: *Dr. Székely Albert* zemplémmegyei tb. főügyész.

Már a régi időkben voltak a zsidóknál leányiskolák és tanítók, ami a következő talmudi tudósítás-ból látható:

A talmudban meg van említve, hogy Chizkiá király idejében (700 körül a rendes időszámítás előtt) a leánypiskola ügye annyira föl volt karolva Palesztinában, hogy nem találtak fiut vagy leányt, ki a tiszta és tisztátalan törvényekre vonatkozó törvények között otthonos ne lett volna. Kellott tehát tanítónőknek is lenni, mert leányoknak csak nőtani-tóktól volt szabad tanulniok és vi-szont. (Jore Dea 254.)

Minden atyának kötelessége volt leányát is bibliára tanítani, vagy ta-níttatni. Mivel pedig ezt nem min-denik atya teheté, más férfi pedig a leányt nem taníthatta, tehát tanító-nőkre kellett bízni.

Chagiga 5. lapján érdekes esemény fordul elő egy tanítónővel, ki kis-lányok tanításával és nevelésével foglalkozott, — óvónő *דרקיי* *מגדל*.

Az ilyen tanítónő a szükséges tu-dást és vallásosságot a szülői ház-ban és az iskolában nyerte. De a mi tanítónőinknél egyáltalán kevés a vallási tudás s így nem sok zsidó szellemet hozhatnak az isko-lába, aminek az az oka, hogy attól fogva, hogy kilép a zsidó iskolából, egész pályája megkezdéséig, mely legkevesebb 8 évig tart, nem tanul hébert, vagy jobb zsidó nevelésben nem részesül s így maga sem olthat a gyermekekbe zsidó vallási érzést, illetőleg zsidó nevelést. A hetenkinti 1—2 órai vallástánítás, mely közel 8 hónapon át tart, keveset használ-hat. A hajdani vallásos nevelésnek

zéséről beszéltek a hallgatóság nagy érdeklődése mellett. — *Silberstein* D. váci rabbihelyettes a שבת szent-ségéről tartott szép agadikus elő-adást.

A monstre-ülés végre nagy lel-kesedéssel elhatározta, hogy meg-szervezi *országszerte* a Somré Sabosz egyesületet.

fénye elhomályosul, vagy már telje-sen eltűnik. Ha így haladunk, vajjon milyen lesz az ezután következő leánynemzedék zsidóérzése? Ezen bajt csak zsidó tanítónő-képezde által lehet jóvátenni, melynek rendeltetése a következő volna:

A növendékek jövődő pályájuk-hoz megszerzik a szükséges tudást a héber és vallástanból, hogy ezt a tárgyat ők is tanítsák és a zsidó gyermekekbe a vallási érzést jobban beoltani tudják.

Ezáltal azok is, akik nem mennek tanítónői pályára, mint a vallásban honos jó anyák fognak egykor gyer-mekeiknek jó nevelést adhatni.

Ezáltal képesített óvónők, illetőleg jó nevelőnők válnának belőlük és így nem kellene zsidó szülőknek külföldről vagy más felekezetűek közül nevelőnőket szerezni, kik sem val-lásuk szellemét, sem hazafiságot nem oltanak a gyermekekbe.

Az izraelita tanítónő-intézetet méltán lehetne I-ten hajléknak nevezni, mely a régi zsidó érzést és szel-lemet honosítaná meg az anyákban és gyermekekben. Vajha ugy verse-nyeznének most is a nők és férfiak egymással, mint tették azt a pusztában, a szent hajlék felépítésénél.

Ezen intézet felállítására által be fognak teljesülni a zoltár 142, 12. szavai: „Fiaink mint ültetvények, melyek ifjkorban nőttek nagyra. — Lányaink mint szögletek oszlopai, templomhoz való kifaragott képek. Házaink legyenek mint hajdan, hol a gyermekek jámbor és vallásos nevelésben részesülnek — az I-ten temp-loma”. A nők bölcsessége építi há-zát és az esztelen kezével lerontja

a közönség elé s gyönyörűen megkonstruált, disztintívált tónusu beszédjével az ünnepség fénypontját adja meg. Hazafias bánat szordinjája fátolyozza be hangját. Dagadozó örömeinek szárnyait lelerántja egy mélyszéges szomorúság nehezéke: a haza sorsa. Érzéseinek hányódásában, miként a mesebeli hercegnek, sirt az egyik szeme, a másik meg nevetett. A templomot is azért sóvárogja lelke, hogy ott a hazáért is imádkozhasson. Hévvvel lendülettel előadott mindvégig nivós beszédjét

is imával végzi a hazáért, az államfőért kormányért, országos és helyi előljárókért és — a felekezeti békéért.

A vendégeket Lampl Ignác építő-bizottsági ügyvezető elnök üdvözi.

Fried Sándor hitközségi díszelnök tartalmas beszéde után Reisz Gábor isk. sz. elnök felolvassa az okmányt, tokba helyezi s a kalapácsütések monoton kongása után az ünnepség befejezéséül a közönség könyörgése száll az ég felé.

„Isten áldd meg a magyart!

A Petljura elleni merénylet.

Lapunk multiheti számában hosszabb cikkben beszámoltunk róla, hogy Schwarzbart Solem, Párizsban élő ukrán származású zsidó órásmester az ott tartózkodó Petljura Szmijon volt ukrainai hetmant, az ukrainai pogromok gyászos emlékezetű hőst, öt revolverlövéllyel leterítette és megölte.

Schwarzbartot elfogták és most börtönben ül. De jóllehet perének letárgyalása még messze van, Párizsban máris bizottság van alakulóban, mely az ukrán pogromok anyagát összegyűjteni és a védelem rendelkezésére bocsátani szándékszik.

Sőt, mint hirlik, maga Szovjet-oroszország párizsi nagykövete, Rakovszky, aki azelőtt Szovjetukránia elnöke volt, felajánlotta, hogy a bir-

kincsházába és sok ékszert és drágaságot elloptál.

— Én?! —

Hát ki más, mint te? Mäskülönbem miért bujdosnál, mikor házad, földed és gazdaságod van! —

Az urizék elé vezették, de ott sem árulta el Miciszláv, hogy ő miért bujdosott el hazulról. Férji megszégyenítését nem akarta elárulni, még kevésbé akarta, hogy tetejébe még nevetségessé is váljék, hogy lám, ki hitte volna, az a templombajáró asszony, aki otthon is folyton csak imádkozott...

Allhatatosan tagadott, hogy ő nem tört be az uraság kincsházába, hát még, hogy onnan valamit elvitt volna, de mert a nála megejtett házkutatás alkalmával egy pár drága fülbevalót találtak az aszszonynál, ami kétségen kívül az uraságé volt, bebizonyítottak vették, hogy ő volt a betörő.

Kezdték kizárni, hogy kicsikarják tőle a vallomást; hol a többi elröbölt kincs, de mert most is csak ártaflanságát hangoztatta, rövidesen halálra ítélte az urizék. Kötél által való halálra. Nemes embernek lefejeztetés járt, paraszt embernek akasztófa.

(Vége következik.)

tokában lévő pogrom-adatokat készségesen rendelkezésre bocsátja. De még arról is beszélnek, ami azonban nem valószínű, hogy a párizsi bíróság Ukrajnában, azokban a városokban, amelyekben pogromok voltak, a helyszínen fog adatokat beszerezni arra nézve, hogy mennyiben terheli Petljurát felelősség.

A Petljura elleni merénylet alkalmából párizsi újságok megemlítik, hogy még több pogromhős él ezidőszertint a francia fővárosban mint politikai emigráns, így például Denikin tábornok, Bulak-Balachovics és Skuro tábornokok. A párizsi jogászok, még pedig keresztény jogászok felvetik a kérdést, vajjon van-e igényük politikai védelemre oly egyéneknek, akik asszonyok, gyermekek és aggok lemészárlásáért felelősséggel tartoznak?

Grusenbergr Oszkár, a híres orosz védő-ügyvéd, aki maga is majdnem áldozata lett egyik ukrán pogromnak, úgy nyilatkozott egy újságíró előtt, hogy erkölcsi szempontból föltétlenül Petljura felelős a borzalmas zsidó-mészárlásokért. Ha tehát a majdan ítélkező párizsi esküdtbírság is erre az álláspontra helyezkedik, akkor esetleg felmenti a merénylőt, de az is lehetséges, hogy halálra ítéli, különösen ha kiderül, hogy tettét előre megfontolt szándékkal követte el.

Ami az ukrán pogromokat illeti, igen bőséges anyag fölött rendelkezik a berlini „Ostjüdisches historisches Archiv“ (Keleuturópai zsidók történelmi irattára), mely az 1918-tól 1921-ig terjedő idő pogromjairól tízezer és tízezer hiteles adatot gyűjtött. Az irattárban van egyebek közt 12.000 jegyzőkönyv, amit oly sze-

mélyekkel vettek fel, akiknek hozzártatózói pogromok áldozatai lettek, vagy akik maguk is pogromon mentek át, továbbá 500 hivatalos bizonylat, 300 fénykép a pogrom áldozatairól, amint legyilkoltan az uccán hevernek, végül egy filmfelvétel is és egy névsor, mely 20000 legyilkolt zsidó nevét tartalmazza. De a névsor persze nem teljes, mert az ukrán pogromok következtében legalább is 150 000 zsidó vesztette el életét.

A nevezett archívum anyaga minden kétséget kizáróan bizonyítja Petljura direkt felelősségét. Hiszen a pogromok aktív hősei az ő legszűkebb környezetéhez tartoztak. Így például Kavenko ezredes, a katonai rendőrség főnöke, Semesenko tábornok, a Petljura nevét viselő kozákdandár parancsnoka és Petrov ezredes, Petljura szárnysegéde, személyesen rendezték pogromokat, sőt érdemei elismeréséül Petljura hadügyminiszterévé nevezte ki Petrov ezredest. Bebizonyított tény, hogy a zytomiri véres pogrom alkalmával Petljura maga is Zytomirban tartózkodott és nyugodtan engedte, hogy katonái kedvükre gyilkolják le a zsidókat. Az is tény, hogy zsidók lemészárlásáért soha egyetlen katonáját felelősségre nem vonatta. Csak uralmának vége felé, mikor Petljura a nagy ántánt segítségére számított, de attól tartott, hogy éppen a pogromok miatt azt nem kapja meg (ahogy nem is kapta) . . . csak vége felé bocsátott ki Petljura annyian se hideg se meleg rendeletet a pogromok ellen.

Mint Párizsból jelentik, Schwarzbart első kihallgatása június 3-án történt Peyre vizsgálóbíró előtt, Torres védőügyvéd jelenlétében. Schwarzbart a vizsgálóbíró előtt is azt hangoztatta, amit már a rendőrségnél vallott; azt mondta, hogy megölte Petljurát, aki leginkább volt felelős az ukrainai borzalmas zsidómészárlásokért. Vallomását ezzel fejezte be Schwarzbart: — Én nem tettem mást, csak kivégeztem egy gyilkost. — Kihallgatása után megengedték Schwarzbartnak, hogy nevével rövid beszélgetést folytathasson.

Rituális vendéglők szervezése.

A Zsidó Ujság mult számában ilyen címen napvilágot látott rövid hirben igen fontos mozgalomról van szó. A szlovenszkozi orth. iroda igen helyesen teszi, hogy az összes rituális vendéglők megszervezését óhajtja keresztülvinni az utazók felvilágosítására.

Jelzett közleményből azt veszem ki, hogy Hamburgban működik egy „Verein für rituelle Speisehäuser“ nevű egyesület, amely a megbízható rituális vendéglőkről prospektust bocsát ki. Én erről, őszintén szólva, nem tudtam eddig. Velem együtt Magyarországon sok száz, a hagyományokhoz ragaszkodó zsidó nem tud róla. Ez nemcsak a magyar zsidóság vallási szervezetlenségére jellemző, hanem a zsidó felekezeti sajtóra, amely nem tartotta szükségesnek eddig ilyen „csekélységek“ről informálni olvasóit.

Hogy a rituális vendéglők lajstromozása és a kérdés megszervezése milyen fontos, különösen nyaralás idejére, erről két esetet akarok elbeszélni saját tapasztalatomból.

Egy ismerősöm egy közismert németországi fürdőhelyre jutott el, a hol egy rituálisnak nevezett szállodába tért be. Napokat töltött ott el, amikor eljött a szombat, hideg ebédet tálaltak fel, amit természetesen megnyugvással fogyasztott el. Amikor azután találkoztam vele, szemrehányással illetem, hogy hogyan tudott ilyen megbízhatatlan helyen étkezni. Akkor azt felelte: „hiszen ott szigorúan koser, ott szombaton hideg ebédet tálaltak fel.“ Nagyon érdekelt a dolog és alkalomadtán megkérdeztem a szálloda tulajdonosától, hogyan is van a dolog. A szállodás bevallotta, hogy bizony náluk szombaton is főznek, azonban az illető ur kijelentette, hogy szombaton hideget eszik, tehát a frissen főtt ebédet jégre tette és így szolgálta fel.

Egy másik eset. A Salzkammergut egyik legszebb kirándulólhelyét ajánlották, mint ahol rituálisan is lehet étkezni. Ott a kosernek ismert szálloda tulajdonosa kérdésemre azt

a tiszteletteljes választ adta, hogy bizony kosernek koser nála, csak nem egészen, mert sem metszője, sem felügyelője nincsen, tisztátalan állatnak husa nem jön ugyan be a konyhába, azonban azt garantálja, hogy minden ki lesz sózva. Ilyen kényszerült vegeterianus koszt elkergetett más vidékre.

Igen helyesen mondja a Zsidó Ujság, hogy nálunk is kézbe kellene venni ennek az ügynek szervezését. Nagyon sokan vannak, akik nem rosszaságból vagy kényelemszeretből esnek a bűn vermébe. Ezekkel szemben a Tóra is arra kötelez bennünket לא תהן בשר לא תהן, hogy a járatlanokat felvilágosítással utbaigazítsuk.

Budapest.

Jaffe Ben-Aviezer.

Petljura árnyékában.

— Reminiscenciák —

Az ukrainai véres pogromok sötét borzalmaiba világított be kisértetiesen az a párizsi hiradás, amely arról szólt, hogy egy elkeseredett zsidó ember, Schwarzbart Sölem lelőtte Petljurát, akinek lelkiismeretét több százezer zsidó pogromáldozat terheli.

Elgondolkodunk! Hát lehetséges-e, hogy az európai kultúra és műveltség körében ilyen pogromok előfordulhatnak? Tizezzel gyilkolnak meg ártatlan embereket és szabad prédául dobják oda vérszomjas és elvakult bandáknak.

Az ember szeretne optimista lenni, a zsidó ember különösen azt szeretné hinni, hogy a középkorban lehetséges barbárság ma már nem lehet. De a remény rózsaszínű üvegét a valóság feketére festi. Miben különböznek az ukrainai borzalmak a keresztes hadjáratok zsidó mészárlásától? Azt hittük, hogy a kozáklázadás pogromjai nem ismétlődhetnek meg az 1648. év Chmelnitzky Bogdánjaimé feltámad 1920-ban, mint Simjon Petljura.

A gólusz érzetet akarják a szemünk előtt lefolyt rettenetességek tudatunkba vénsni, hogy még mindig megvalósul a próféta szava כשה לטובה יוכל a zsidó nép olyan, mint a mészárszékre hurcolt bárány.

Az idézett bibliai szó kapcsán eszünkbe jut, hogy ez belekerült az imakönyvünkbe is הבט משמים וראה וכי Hétfőn és csütörtökön könyörgünk, hogy a Mindenható tekintsen le ránk „mert szegyénné és lealázássá lettünk a népek között, levágásra szánt bárányak“ A reformerek megütköztek az imakönyv ilyen kifejezésén, mihelyt pár évtizedig nem volt zsidó

Igy például a mult század 30-as éveiben megjelent prágai szelichákban és machszorokban a zsidó szenvedésekről szóló részekhez a kiadó Landau M. J. állandóan hétrét görnyedve jelenti ki, hogy mindez csak a középkori időkre, nem pedig a mai felvilágosodott korszakra vonatkozik. מי יראה עפר מעיניך Vajjon mit szólna most, ha megérte volna Petljurát?

Némelyek tovább mentek. Egyszerűen kihagyták az inkriminált részeket az imakönyvből. Egy 20 évvel ezelőtt egy Pesten megjelent sziddurból kihagyták a tachnun fennidézett mondatát. E lapok szerkesztője az „Allgemeine Jüdische Zeitung“, hasábjaian felvilágosította az akkori orthodox zsidó közvéleményt és ennek hatása alatt kénytelen volt a kiadó egy másik kiadást rendezni az imakönyvből.

Éppen egy fél évszázaddal ezelőtt, 1876-ban a pesti neolog hitközség német hitshónoka, dr. Kayserling nagy beszédet tartott arról, hogy a szabadság korszakamag kell reformálni a héber imakönyvet E hitshónokláról az akkori „Der ungarische Israelit“ című újságban (1876. 33 szám) dicsőítő ismertetés jelent meg „Einsenzationelle Predigt“ címen, amely rámutat arra, hogy az emancipáció korában valóban semmi értelme nincs ilyenek elmondásának, mint a fennidézett הבט משמים וראה וכי A lelkes cikk írója „Max Weinstein, Rabb Candidat“ későbbi nevén mint Szabolcsi Miksa egész más tapasztalatokra juthatott, már pár évre rá, Tiszeszalár és az oroszországi pogromok idején.

Petljura neve a régi imák megreformálására elretentő példa. S felhangzik a régi kérdés: ישמר מה מליל, Izrael öre, meddig tart még az éjszaka?

REBENWURZEL

Salamon és Izidor

orth. נשר szalámigyára,

Budapest Laudon - ucca 3.

Ajánljuk a nyári idényre tartós, a legjobbnak elismert szalámi és kolbászaru, füstölthús és felvágott különlegességeket.

Viszont eladók kérjenek árjegyzéket.

Becsületbeli kérdése

a magyar

orthodoxianak a

Zsidó Ujság

megerősítése.

A palesztinai arabok memorandumuma a népszövetség előtt.

Mint Genfből jelentik, a palesztinai araboknak a népszövetségi Tanácshoz intézett memorandumuma már a főtítkársághoz érkezett. Ebben a memorandumumban megint szóvá teszi tulozva azokat az igazságtalanságokat és háttérbe szorítottatást, melyeket a palesztinai kormány velük szemben magának megenged és ismételen követelik, hogy küldjön ki a Népszövetség a helyszínére bizottságot, mely az arabok panaszait magában Palesztinában vizsgálná meg. Felpanaszolják továbbá, hogy a török uralom idején több politikai szabadságuk volt, mint most, de leginkább kikelnek a tervezett „Törvényhozó Tanács” ellen (Legislative Council), mely 10 választott arab, 2 választott zsidó tagból és 10, a kormány által kinevezett tagból állana és melynek elnöke a fő kormányzó lenne.

Ebben a Tanácsban, panaszolják az arabok, mindig a zsidóké lenne a többség, mert a kormány által kinevezett 10 tag is mindig csak a zsidókkal tartana. De egy esetleges arab többség határozata is illúzióvá válna, mert a fő kormányzónak minden határozat ellen vetojoga lesz.

A memorandum azzal végződik, hogy a kormánynak cionistabarát magatartása csak megerősíti az ellenzékét, lehetetlenné teszi a lakosság tulnyomó többségét tevő araboknak a kormányval való együttműködést és már eddig is könnyen lángra lobbanó politikai és megmérgezett gazdasági légkört teremtett Palesztinában. Az arabok végső követelése: független nemzeti és demokratikus kormány, melyben a lakosság számaránya szerint arabok és zsidók foglalnának helyet.

Hogy a memorandumban említett könnyen lángra lobbanó politikai légkör nem üres frázis, mutatják azok a heves támadások, melyeket az arab végrehajtóbizottság orgánuma, a „Felesztin” című újság lord Plumer fő kormányzó és Symes ezredes főtítkárá ellen intéz. Plumerre azt mondja az újság, hogy ő csak

tehetetlen eszköz Symes ezredes kezében, ez utóbbi pedig, akit „aktív cionistának” nevez, mindenben a cionisták politikáját támogatja. Lord Plumer csak amolyan reprezentatív funkcionárius, látogatásokat tesz itt és ott és küldöttségeket fogad. Ha valamely arab küldöttség panasszal járul elébe, először szépen megköszöni az információt, ha másodszor jön és intézkedést sürget, már Symes beszél a fő kormányzóból, aki azt mondja, hogy minden arab panasz alaptalan. Ez a Symes pedig, mondja az arab újság, senki más, mint a volt fő kormányzónak, sir Sámuel Herbertnek Palesztinában maradt kreaturája. Cionista küldöttségek mindennap ki- és bejárnak Symeshél, de arab küldöttséget csak kivételesen és csak nagynehezen fogad. És ez a Symes — így végződik a támadó cikk — fogja a Palesztina-kormányt Genfben képviselni!

Hogy az arab panaszokból mi jogosult, mi nem, majd ki fog tűnni. De annyi tény, hogy az arabok az új helyzettel még korántsem barátkoztak meg.

Ezen helyen jegyezzük fel, hogy a cionisták részéről a „Váád leumi” (nemzeti tanács) egy háromtagú küldöttsége érkezett Genfbe.

Történelmünkben.

Jeruzsálem pusztulása.

II.

Aristobul nem nagy sikerrel védekezett. Egymásután adta át várát Pompejusnak sőt, Jeruzsálembe visszavonulva, ezt is átakarta adni; Pompejus megbízottja, Gabinius, már utban is volt Jeruzsálem felé, de a judacai hazafiak elzárták ennek kapuit és ellenálltak.

Pompejus hozzáfogott a város ostromához és 63 júniusában, sziván hó egy szombati napján, sikerült neki a templomvár egy tornyát halomra dönteni és a várfalba rést ütni.

És beözönlöttek a templomvárba a római katonák és csak azon az egy napon 12000 zsidót öltek meg. Voltaképpen ezen a gyászos szombati napon szűnt meg Judaea önálló független állam lenni. Pompejus megfosztotta Hyrkanost a kiralyi címtől

és csak főpapi méltóságát hagyta meg neki, ezenfelül még Antipater gyámsága alá helyezte, akit az ország kormányzójának tett meg, Jeruzsálem várfalai leromboltattak, a legjelkeesebb hazafiak és népvézerek kivégeztettek, a többi Rómába hurcoltatott fogságba.

Judaea, mely ezután sem kifejezetten római provincia, sem önálló állam, hanem megszállt terület volt, melynek testéből a győztes rómaiak itt is kihasítottak egy részt, ott is: Judaea ezután már csak agonizáló életet élt. Néha néha még nagyobb dobant a szive, ilyen volt például, mikor Aristobul legidősebb fia a későbbi második Alexander, Judaeai hazafiakból hadsereget szervezett és Jeruzsálem ellen vezette, azt el is foglalta és második Hyrkanost elűzve, magát tette meg királynak és főpapnak. (Később kivégeztetett.) Ilyen volt nem sokkal ezután a Rómából hazaszökött immár jobb belátásra jutott Aristobul fegyveres felkelése is, mely szintén összeomlott és az ő második elfogatásával végződött. Julius Caesar adta vissza szabadságát és két légióval Judaeába küldte, hogy Pompejus hatalmát megtörje, de a pompejánusok megmérgezték Aristobult, Csak Antigonos, zsidóul Matiszjohü, szerezte vissza Judaea függetlenségét, de csak rövid időre. A Hasmonaesok házából származó utolsó király gyenge volt és Herodes, Galilaea helytartója, ki ellene háborút viselt, három évi ellenségeskedés után Augustus római császár kegyéből Judaea királya lett. Herodes újból felépítette a szent Templomot és pazar építkezéseivel nemcsak Jeruzsálemnek adta vissza régi fényét, de a vidéki városokat is feltámasztotta, egyébként azonban a legelvetemültebb zsarnokok egyike volt, akiket a világtörténelem ismer. Végrendeletében Judaeát négy részre osztotta; Archelaus nevű fiának juttatta Judaeát és Samáriát, Antipas kapta Galilaeát, Fülöp pedig és egy negyedik fia más-más országrészt kapott. Az amugy is kicsi ország tehát négy részre hullott szét, ezek között folyton villongások voltak és függetlenségük csak látszólagos függetlenség volt, mert voltaképpen Róma

uralkodott, nem a tetrarchák. (Tetrarchának hitták a negyedországrész mindegyikének fejedelmét.) Így például a Tiberius császár által kinevezett prokurátor, Gratus, tizenegy évi működése alatt nem kevesebb mint öt főpapot nevezett ki és fosztott meg állásuktól. Gratus utóda pedig Pontius Pilatus lett, kinek neve a kereszténység keletkezésének története révén lett világismertté.

2 A galilaeai hadjárat.

Nero római császár épen Görögországban időzött, mikor hírül vette, hogy Judaea fellázadt s hogy Cassius római hadvezér elhatározó veszteséget szenvedett. Nero, aki inkább zsarnok, mint uralkodó és inkább komédiás, mint államférfiu volt, mégis birt annyi éleslátással, hogy felismerje a judaeai felkelés egész veszélyes mivoltát. Joggal tartott tőle, hogy Judaea példáját más leigázott tartományok is követni fogják s hogy fellázadnak az euphratvidéki és a partusországek is. Megbizta tehát korának legjobb hadvezérét, Vespasianus Flaviust, hogy teremtsen rendet Judaeában.

67 telén (a rendes időszámítás szerint) Vespasianus Flavius a harctérre ment és Ptolemais környékén vonta össze harcseregét. Fia, Titus, Alexandriából két légióval jött, melynek harcosai egytől egyig a legvadabb, legvérszomjasabb emberek voltak, azután küldtek még csapatokat Malchos, Nabataea királya, Antiochus, Commagene királya, Szohem, Emesa fejedelme és II.-ik Agrippa zsidó király is, ez utóbbi azért hogy eloszlassa a gyanut mintha a felkelőkkel tartana.

Vespasianus hadserege ötvenezer főre rugott és tavaszkor megkezdte a hadjáratot, saját taktikája és sztratégiája szerint óvatosan, lépésről lépésre, hogy mind szűkebb térre szorítsa a felkelőket. Mindenekelőtt is a rómaiakhoz hű maradt Sepphoris városát szállta meg és innen indultak apróbb különítmények, hogy falvakat városokat felperzselve, apránként való visszavonulásra kényszerítse az ellenséget. Josephus Flavius, a későbbi történetíró, aki akkor Galilaea kormányzója volt, minden csatáját elvesztette a rómaiak ellen, csak egy

másik galilaeai hadvezér, Giszkalai Jochanan, ért el némi sikereket, több csatában érzékeny csapásokat mérven Placidus alvezérre.

Vespasianus haditerve az volt, hogy mindenekelőtt Galilaea két főerősségét, Gabarát és Jotapatát veszi meg, hogy majdan Jeruzsálem ellen indulva, hátát fedezve tudja. Gabarával egy-kettőre végzett; rohammal bevette, felgyújtotta és egész lakosságát kardélre hányatta. Környéke minden kisebb nagyobb helységnek is ez lett a sorsa; elhamvasztás és lakosságának megöletése. Patakokban folyt a zsidó vér, katonáké és polgári személyeké egyaránt.

(folytatása következik.)

illatos késnélküli
BARBIEN Borotválópor
mindenkjt meghódított. Szállítás postacsomagokban
Barbien Vegyipar, Budapest, Nagydíófa-uca 5.

Hirdessünk a Zsidó Ujságban!

Értesítjük tisztelt vevőinket, hogy kizárólag **SKREK-féle**
füstölthus-gyártmányok
a fűváros következő helyein kaphatók:

Mandl Eliás
VII., Garay-uca 48
Klein Vilmosné
VII., Teleky-tér 1
Büchler és Szántó
VI., Klauzál-u. 32
Grosz Béla
VIII., Teleky-tér 8
Fränkel Ignác
VII., Rombach-u. 12
Muncsik Izidor
VI., Vörösmarty-u. 25a
Eisenberg N.
Ujpest, István-ut 27
Klein Abrahám
VII., Péterffy-Sándor-u. 37
Ehrenfreund Eliás
VII., Wesselényi-u. 13
Weisz Dezső
VII., Ó-uca 1
Schwarz Gáborné
VIII. József uca 81.
(Mátyás tér sarok.)

Gyár és főüzlet

VII., Dob-uca 27. sz. Telefon: József 124-17.

Hirek.

(Numerus klauzus és Népszövetség.) A mostani genfi tárgyalások idejére bocsátotta közre Lucien Wolff az angol-zsidó idegenügyi bizottság jelentését (Joint Foreign Committee) a magyar numerus clausus ügyében tett lépésekről. A jelentés hangsúlyozza, hogy a Népszövetség a magyar kormány tekintélyét övni akarta, de elvárja a numerus klauzus megszüntetését. A Joint Foreign Committee az ügyet állandóan napirenden fogja tartani.

(Hazai neologia és Palesztina.) A legitimista antiszemita lapjának igen bő alkalmat van a megszállott területek zsidó ujságjainak böngészésére. Bizonyára nem tudományos kutatások céljából böngészni át a lapokat, hanem zsidóellenes szellemeskedések leadásának lehetővé tételére. Vasárnapi számában gunyosan közli egy kolozsvári lap ama jelentését, hogy a neolog magyar zsidók szóban és elméletben a palesztinai munka hívei, csak félnek a nyílt szinvallástól s hozzáteszi, hogy a „gubá”-ról van szó, azaz: pénzt nem akarnak adni. Ha az antiszemita lapnak igaza is volna, még akkor sincs igaza, mert amennyire nem tetszik neki, hogy nem áldoznak palesztinai célokra, ép úgy nem tetszenék neki, ha áldoznának. A helyzet ugyanis az, hogy áldoznak is, meg nem is. A budai hitközség 20 milliót ajánlt föl a Keren Kajem-sznek földvásárlásra. Az akcióhoz csatlakozott Szeged, Kőbánya továbbá két statusquo hitközség: Nyiregyháza és Debrecen. Mindezeknek hozzájárulása inkább szimbólikus, mert csekély összegekről van szó. Pest azonban még szimbólikus hozzájárulás ellen is tiltakozik. Így tehát a helyzet úgy alakult, hogy a pesti neolog hitközség hazafiasabb akar lenni mint Szeged és statusquoobbnak akar mutatkozni mint Nyiregyháza. Sőt megígérte, hogy az orth. Agudát fogja támogatni szentföldi munkájában. Egyelőre azonban ez a támogatás még a szimbólikus hozzájárulás fokozatáig sem jutott.

(A németországi hagyomány-hű rabbik egyesülete.) mely 101 tagot számlál, múlt héten tartotta közgyűlését Lipcsében dr. Bondy mainzi rabbi elnökléte alatt. A gyűlés helyeslőleg tudomásul vette az egyesület szakbizottságának működését és többek között a következő határozatokat hozta: 1. Gyógyszerészek, kémikusok és orvosok szakvéleményei alapján kiadandó egy rituális szempontból megengedett vegyi preparátumok jegyzéke. 2. Minden orth. szervezet felkérte az állami és községi tanintézeteknél oda-hatni, hogy a zsidó tanulókat illetőleg a délutáni torna-, ének-stb. kurzusok csökkentése által a délutánok a vallásoktatás részére egészen felszabadíttassanak. 3. A vendéglők és szállodák rituális felügyeletét szigorítani fogják. 4. A halachikus bizottság döntvényeinek rendszeres közzétételéről gondoskodva lesz. 5. Az egyesület szent kötelességének tartja, hogy az egész zsidó nyilvánosság figyelmét a női ruházatkodás mindinkább lábrakapó helytelenségére felhívja. A Tóra szerint a mi asszonyainkat és leányainkat a lényükben és fellépésükben nyilvánuló szemérmesség jellegzi. Viselkedésben és ruházatkodásban szemérmesség és tartózkodás legyen Izrael nemességének kifejezője. Valamennyi gondolkodó és tiszta felfogású zsidó nőnek kötelessége, hogy példadással és felvilágosítással a divat elfajulása ellen fellépjen, hogy a zsidó erkölcsi tisztaságnak őseink által ránk maradt eszményét közönségünknek megtartsa.

(Kitértek harca a kereszténységért.) Szolnokon egy mesümedtragikomédia játszódott le. Az ottani zsidók hitközsége olyan gyenge, hogy a híthúsége elnök kikeresztelkedett. Őt és másik két mesümedtársát beválasztották felügyelő-bizottsági tagnak a — katolikus elemiben. A hívők tiltakoztak az elemi ilyes elzsidósítása ellen. A dolog a váci püspök elé került, aki úgy döntött, hogy a mesümed is lehet híthú katolikus. A fajtheoretikus közvélemény szerint azonban a kitért zsidó profanizálja a katolikus iskolát. A je-löltek ragaszkodnak tagságukhoz és éljen. Schwarzbart önmagát áldozta

állják a harcot. Ugyáltszik, be akarják bizonyítani, hogy egy kitért zsidó milyen szívóssággal tud küzdeni a kereszténységért, azaz: saját kereszténységéért.

(Ujabb katasztrófális tüzesetek.) A nikolsburgi és a romániai tüzesetek után újabb katasztrófális tüzészről kell hírt adnunk és sajnos, ennek a két újabb tüzesetnek is leginkább szegény zsidók otthona és ingó vagyona esett áldozatul. Az egyik nagy tüzész Dünaburgban (Lettország) dühöngött, ahol 108 zsidó ház, többnyire üzlettel bíró házak égtek le és 200 zsidó család lett hajléktalan. A kár több mint 15 millió lett rubel és az összes károsultak 90 százaléka zsidó. — A másik nagy tüzész Lidai városban, Szmolenszk tartományban, Szovjetoroszországban dühöngött és 600 lakóházat pusztított el. A tüzész hírére a szomszéd falvak parasztai szekerestől özönlöttek városba, ám nem azért, hogy segítsen, hanem hogy raboljon. Az égő házakból az uccára hozott árukat és lakberendezési tárgyakat szekerekre rakták és elhurcolták. Itt emberélet is a lángok áldozata lett; egy zsidó asszony és két parasztyerek vesztette életét. Sok száz család most nemcsak hajlék nélkül van, de mert az élelmiszerek is odaégték, betevő falat kenyere sincs.

(Zirelsohn főrabbról.) Lapunk más helyén jelentjük, hogy Zirelsohn kisinevi főrabbit újból megválasztották a román szenátus tagjává. Zirelsohn főrabbi a romániai orth rabbik egyik legkiválóbbja, aki ugyanis mint rabbi, ugyanis mint az Agudász Jiszroel besszarabiai vezére vallási és kulturális téren egyaránt agilis működést fejt ki. Ismeretes az ő parlamenti harca a tanulók szombati iskoláztatása, valamint a kötelező vasárnapi munkaszünet ellen. Zirelsohn volt a bécsi Kenesio Gedajlo első elnöke.

(A Petljura elleni merénylet és a lengyel zsidó klub.) Varsóból jelentik: A lengyel parlament zsidó klubja Petljura elleni merénylettel foglalkozván, Körner szenátor a következő határozati javaslatot nyújtotta be. „A Zsidó-Klub elvi ellen-sége minden erőszakos aktusnak, de sajnálatának ad kifejezést, hogy mindeztideig nem akadt állami bíróság, mely Ukrajna volt hetmanját, Petljura Szimjont felelősségre vonta volna, amiért számtalan pogromjaiban 150 ezer zsidót legyilkoltatott. A zsidó nép tehát a merényletben, Schwarzbart Salamonban oly zsidót lát, akit nem hagyott nyugton, hogy oly sokszoros gyilkos, mint Petljura. büntetlenül tovább éljen. Schwarzbart önmagát áldozta

fel, hogy megboszulja az ártatlanul kiontott zsidó vért. — Ezt a határozati javaslatot a Klub elfogadta azal a megjegyzéssel, hogy az csakis Petljura személye, nem egyuttal az Ukrán nép ellen irányul.

Azon igen tisztelt előfizetőink részére, kiknek előfizetésük június 15-én lejár, ma számunkhoz befizetési lapot mellékelünk és kérjük, hogy az előfizetést posta fordultával megújítani sziveskedjenek. Ugyanint mindazon tisztelt olvasóinkat, kik az előfizetéssel még hátralékban vannak, tisztelettel felkérjük, hogy azt haladéktalanul beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésébe akadály álljon be.

(Zsidóellenes zavargások Rigában.) Lettország fővárosában, Rigában, az utóbbi időben mind sürűbben fordultak elő zsidóellenes zavargások. Ottani fascisták megtámadták a járó-kelő zsidókat és nemcsak szóval molesztálták hanem tettleg is bántalmazták őket. A lett sejm zsidó képviselői ezért meginterpellálták a belügyminisztert, hogy mit szándékszik ezek ellen a kilengések ellen tenni? Felpanaszolták a zsidó képviselők még azokat a kivételes rendszabályokat is, amikkel a vidéki városok hatóságai a zsidókat nyagatják. A zsidó képviselők tiltakozó felszólalása mély hatást tett a parlamentre.

(Az angol zsidók segélyakciója.) Az angol zsidók jótékony egyesületei és szövetségei Liverpoolban konferenciára gyűltek egybe, melyen a különböző hitközségek és szakszervezetek képviseltették magukat. Tárgya a konferenciának a lengyel és ukrán zsidók felszólítása volt és határozati javaslatban felszólította az angol-orosz zsidóságot, hogy az akcióban hatós rész vegyen. Egyuttal szervezett heti, havi és évnegyedes gyűjtéseket is.

(Gyászhr.) Sárvárról írják a Zsidó Ujságnak: Nagy részvétet kellett az itteni orth. hitközségben metszőjének (שר) Richter Judának elhunyt. A megboldogult hosszú időn át állott a hitközség szolgálatában, ezenfelül eredményesen működött a helybeli Talmud-Tóra fenntartása érdekében. Az általános tisztelet, melynek örvendett, az imponás temetésben kifejezésre jutott. Heszpedeket a főrabbin kívül az elhunyt egyetlen fia, továbbá a veje Stein Aron és sógora Wassermann Simon, végre a Talmud-Tóra nevében Stein P. ur mondott. A hitközség a megboldogult

özvegye és árvái részére megfelelő nyugdíjat fog megállapítani. הנצח.

(Luzzati szenátor.) Mint Rómából írják, ott most jelent meg hittestvérünknek, Luzzati szenátornak és volt miniszternek rég várt könyve a zsidók etikájáról. A kötet ezenkívül még a zsidókérdés politikai oldalával is foglalkozik és részleteket tartalmaz arról is, mit tett a romániai zsidók egyenjogósítása érdekében. Luzzati könyvének egy példányát elküldte Mussolini miniszterelnöknek is és kérte, hogy bárhol üldözzék a zsidóságot, keljen annak védelmére és pártfogolja.

(A németországi kikeresztelések.) A németországi protestáns egyházak statisztikai értesítője hivatalos adatokat közöl arról, hogy a német birodalom területén hány zsidó tért át a protestáns vallásra és viszont hány protestáns lett zsidóvá. Ami ez utóbbit illeti, 1923-ban is, 1924-ben is nyolcvanöt protestáns tért át a zsidó hitre, ezzel szemben a kikeresztelések száma örvedetesen apadt. Mig ugyanis 1923-ban 423 zsidó tért át, 1924-ben már csak 243 volt a hitehagyott, ami körülbelül 42 százalékos csökkenésnek felel meg. Hány zsidó lett római katolikussá és hány „felekezeten kívüli zsidó” lett protestáns: erről hallgat a német statisztika, épugy arról is, hogy ezek az át- és kitérések csak kivételes esetekben történtek meggyőződésből, hanem rendszeresen érdekből.

(Az Izraelita Hadiárvák Amerikai Magyar-Bizottsága) fölkért bennünket a következő tudósítás közlésére: „Az Izraelita hadiárvák amerikai-magyar bizottsága (Budapest (VII. Bethlen-tér 2), a lefolyt napokban Dr. Mezey Ferenc elnökléte alatt tartott ülésén foglalkozott az amerikai „Joint” által hadiárvák nyaraltatására adományozott 35 millió korona felhasználásával. Elnök ezuttal beszámolt a bizottság 3 évi működéséről, hálával és köszönettel emlékezett meg a nemesszivű amerikai emberbarátok nagylelkűségéről, kik mintegy 2 milliárd koronát bocsátottak a bizottság rendelkezésére magyarországi hadiözvegyek és hadiárvák támogatása céljából. A bizottság ez összegből a 3 év folyamán 300 hadiárvát állandó havisegélyben részesített, ezeket nyári és téli ruházattal ellátta, nyaraló telepekre küldte, 20 hadiözvegynek existenciát teremtett; fiu és leányváházakat állandó szubvencióban részesített, gyermekneveléssel foglalkozó intézményeket 137 millió koronával támogatott. A bizottság nagy öröm-

mel vette tudomásul elnök jelentését, elhatározta, hogy a Joint Distribution Comitteenek a magyarországi hadiözvegyek és hadiárvák érdekében kifejtett nagy áldozatkészségét külön átiratban megköszöni és felkéri, hogy tekintettel a nehézségi viszonyokból eredő mind sulyosabb helyzetére a segélyreszoru-lóknak, ezeket a jövőben még fokozottabb mértékben támogassa.”

(Az Averescu kormány választás győzelmé.) Bukarestből jelentik lapunknak, hogy az Averescu-kormány a most lezajlott választásokon elhatározó győzelmet nyert. Zsidó szempontból azért nevezetes ez az eredmény, mert eddig öt zsidó képviselő jutott mandátumhoz, köztük dr. Ebner Mayer, a czernovitz hitközség tanácsnoka, az antiszemita Cuzisták mindössze 9 mandátumot kaptak, ami nekünk tulont sok, de tekintve a nagy fenekedést, amiben a Cuzisták maguknak tetszelegtek, édes kevésnek mondható. Mint utólag értesülünk, dr. Ebner Mayeren kívül a megválasztott zsidó képviselők a következők: Wurmbrand M. (Soroce), Jaroslavic mérnök (Jassy), Gutnik (Akermann) és dr. Szele Béla, a Brassói Lapok főszerkesztője (Brassó). — A román szenátusnak pedig négy zsidó tagja van, és pedig: Zirelsohn főrabbi, (Kisnes), Gutnik (Chotin) Streitmann Bukovina és Mennelsohn (Jassy). — Ami azt illeti, hogy az antiszemita Cuzisták 9 mandátum fölött rendelkeznek, Petrovics bukovinai miniszter és Mircesen hadügyminiszter kijelentették, hogy a Cuzisták esetleges féktelenkedései ellen a kormány a legerélyesebben fel fog lépni, Petrovics miniszter pedig ezen felül még annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy a Cuzisták önmaguktól is mérsékelni fogják magukat, mert különben lehetetlenné teszik szerep-jésünket a parlamentben.

(Klászott spanyol zsidóváros.) Mint Madridból nekünk jelentik, Ternel spanyolországi város környékén ásátásokat rendeztek, mely alkalommal egy egész zsidó várost fedeztek fel, mely a 13. vagy 14-ik századból származik. A sírokban sok jól megmaradt mumiát találtak és a mumiákon nagy értékű ékszereket. Szakértők ennek a felfedezésnek nagy jelentőséget tulajdonítanak, mert sok adatot fog szolgáltatni a spanyol zsidók történetéhez.

(A lengyel választás elnöke és a zsidóklub.) A lengyel parlament zsidóklubnak (képviselők és szenátorok) összesen 46 tagja van. Már Pilsudszky marsallnak elnökké való megválasztásánál is ez a 46 zsidó szavazat volt mérvadó, még inkább azonban — Pilsudszky lemondása után — Mosicky Ignác tanár megválasztásánál, aki csak úgy jutott az

abszolút többséghez, hogy 46 zsidó szavazó egységesen ő rá szavazott. A választás megtörténte után Bartel miniszterelnök és Makovszky igazságügyminiszter külön köszönetét fejezte ki a zsidóklubnak egységes demokratikus magatartásáért.

(Az orth. ifjúság megszervezése.) A budapesti Tiferesz Bachurim-Egylet tegnapi előljárásági ülésen elhatározta, hogy az országban levő kilenc testvéregyletet folyó (június) hó 27-ére, az orth. ifjúság megszervezése céljából, közös értekezletre fogja meghívni.

(Két neolog furcsaság.) Mult számunkban szóvá tettük ilyen címen, hogy a Dohány-uccai templomban külön dicsőítő miseberachban részesült színművész a tréfliség frontján is nagy dicsőséget szerzett a zsidóságnak a legkitünőbb disznógulyás receptjének közlésével. Ezenkívül szövegtettük azt, hogy a budai izr. nőegylet jótékony sétahajózásának rendezésénél nincs tekintettel a szombati kimenetelére és 7 órára tüzte ki a sétahajózást. A második esetre vonatkozólag közlik velünk Budáról, hogy a lapokban megjelent híradás téves volt. Semmi okunk nincs arra, hogy e rektifikációt ne közöljük készséggel.

(Rabbiválas Budapest.) Az óbudai neolog hitközség dr. Neumann József brassói rabbit választotta meg, a pesti hitközség pedig tudvalevőleg dr. Fischer Benjámin trencsényi főrabbit. Mindkettő eljövetele elé azonban akadályokat gördített a hatóság. Dr. Neumann állítólag nemsokára elfoglalhatja állását, miután egy küldöttség, amelyben katolikus és református tagok is voltak, interveniált ebben az ügyben Riptka főpolgármesterénél. Dr. Fischer ügye még nincs elintézve. De az ő eljövetele belső, a hatáskörére vonatkozó okokból is kétséges, amint a Zsidó Ujság megírta.

Sajtóhiba-igazítás. Lapunk utolsó számában közölt, „A zsidóság eszmevilágában” című cikkünkben, sajnos, több érthetlenséget tartalmazó hiba van. Nevezetesen az 5-ik sorban magunkkal helyett „hugunkkal” olvasandó, a 9-ik sorában fát helyett „táblát”; 32-ik sorában kitoró helyett „kihunyó” és végül a 2-ik hasáb 28-ik sorában éves helyett „ékes” olvasandó.

Családi hírek

Grosz Iduskát Szécsényből eljegyezte, Groszmann József Visna-Bisztra (Cseh-szlovákia.)

Bernát Sámuel, a budapesti orth. hitkántorának fia, ד"ר יעקב, az elmúlt sabboskor tartotta sikerült bar-micvá ünne-

pélyét, melyen a hitközség színe-java jelen volt és élvezettel hallgatta a bár-micvo szép drosijét —

Rejtvény.

Mult számunkban közölt rejtvény megfejtése.

חָרֵב רָחֵב, חָרֵב חָרֵב

Helyesen megfejtették

Kuttner Sándor Tab, Klein Áron Hajduböszörmény, Jungreis Amrom Gyöngyös Abelesz Adolf Pápa, Hermann Weisz Zúrich, Avrom Hersch Klein K. K. Félegyháza, Mandel Géza Nyírbátor, Liebermann Adolf Püspökladány, Rosenzweig Jenő Rohod, Schnürmacher Ernő Budapest, Schächter Rózsa és Ede Büdszentmihály, Arje Avivi Tel-Aviv, Kaufmann Sándor Hajdudorog, Wassermann Saje és Mózes Sárvár, Srasser Joachim Tiszafüred, Jungreis Samu Tiszafüred, Bernstein E. H. Wiln, Handelsmann Gavriel, Réinitz József Tiszafüred, Schück Zsigmond Szikszó.

Naptár.

שבת פרשת קרח 'א דראש חודש תמוז שבת kezdete (Bpest): 7 óra 40 p. שבת kimenetele : 8 " 30 " — Ros-chódes Tamúz : szombat, vasárnap. —

Szerkesztői üzenetek.

L. É. Csorna: Breu-Jiszróelba való hotivágya feltétlenül dicséretre méltó! Az oda való utazáshoz szükséges: utlevél angol vízummal, valamint (ha plid. Triesten át utazik) jugoszláv és olasz átutazási vízum. Ezen kellékek megszerzése nem ütközik különösebb akadályokba s az utiköltség (csak oda) 3-4 millióból is kitelik. — S. I. Nagyvárad, Ön reklamálja, hogy „a 20. számunkban R. Benjamin Hauer ר"ת jomtovi temetéséről közölt nagyváradi riportunkból hiányzott az ottani főt. főrabbi ר"ת által tartott rövid bucsuztató megemlézése”. Őszintén szólva, informátorunk ezt is közölte velünk, de hihetetlennek véltük s ezért nem adtuk közre! Lásd Rombam פרק ה' ה' ה' amely szerint jomtovkor a hesped, bármely körülmények között is abszolút tilos! — F. J. Miskolc: „Matan-Tóra” című költeménye nem rossz, mégsem üti meg kellően a mértéket. Reméljük, hogy idővel még jobbat is fog produkálni s akkor kész örömet leköszöljünk. — G. J. Kaba „Sáálók paszkenolásával” nem foglalkozunk, nem is az a hivatásunk, azokra mindenütt a rabbinátus illetékes, amiért is sziveskedjen oda fordulni. Mi csak némelykor (mint fentebbi nagyváradi üzenetünkben is) tényeket regisztrálunk. — B. J. Nagymaros—Vác. Az orth. polg. iskola igazgatójáról mindenki tudja, hogy milyen melegséggel karolja fel a szegény gyermekek tanulmányi és szociális ügyeit. Ha az illető magánvizsgálat iránti kérényét még sem fogadta el, az (mint

kérdőzködésünkre értesültünk) azért történt, mert a vezetése alatt álló intézet magántanulókat az V. és VI. osztályból nem vizsgálta. Ez az igazság. Az ön feltevései tehát teljesen hamis vádgyanokon mozognak. — P. Soltvadkert. Küldjék be újra a rejtvényt.

A budapesti aut. orth. izr. hitközség iskoláinak évváró vizsgálatai.

A budapesti aut. orth. izr. hitközség elemi és polgári fiú és leányiskolájában az évváró vizsgálatokat a következő sorrendben tartják meg.

1. Elemi fiúiskola (Dob-u. 35.)	
Junius 15 (kedd)	9-11-ig I. osztály
" " " "	11-1. II. " "
Junius 20 (vasárnap)	9-11. IV. " "
" " " "	11-1. III. " "
Hittan vizsgálatok vasárnap Jun. 20. 3-6 d. u.	
2. Elemi leányiskola (Kertész-u. 32.)	
Junius 16. szerda	d. u. 2-4. I. osztály
" " " "	" " " " 4-6. III. " "
Junius 17. csütörtök	" " " " 2-4. II. " "
" " " "	" " " " 4-6. III. " "
3. Magdolna utcai fiúiskola Magdolna-u. 24	
Junius 16. szerda	8-10. IV. osztály
" " " "	10-12. I. " "
" " " "	17. csütörtök 8-10. III. " "
" " " "	" " " " 10-12. II. " "

Hittanvizsga és évváró ünnepély június 20. vasárnap 8-11.

Polgári fiúiskola (Dob u. 35.)
Összefoglalási ismétlések I—IV. osztályban jun. hó. 16. 17. és 18. án, szerda, csütörtök, péntek d. e. 8—12.

Hittanvizsgálatok vasárnap június 20-án. 8—12. I—IV. osztály.

5. Polgári leányiskola
Összefoglaló ismétlések jun. 16. 17. 18. án, szerda, csütörtök, péntek, d. e. 8—11. Hittan vizsgálatok vasárnap jun. hó 20. d. e. 10—12 I. és III. d. u. 3—5. II. és IV. Záróünnepély (a 29-re eső bőjt folytatán vasárnap jun. 27 d. e. 9 órakor a polg. fiú és d. e. 10.30 a polg. leányiskolában. Szülőket és iskolabáratokat az iskolaigazgatóság szívesen lát az összes évváró vizsgálatokon.

A beiratkozások az elemi iskolában jun. hó 23, 24, és 25. én; a polg. iskolában jun. 30, jul. 1 és 2. án lesznek.

A nyári szünidő alatt a Budapestben tartózkodó fiúövendékek részére a hitközség héber tanfolyamot tart fenn. Minden iskolaügyre vonatkozólag szívesen nyújt felvilágosítást:

Dr. Deutsch Adolf az orth. tanintézmények igazgatója Dob-u. 35. Telefon J. 29-34

A szerkesztő betegsége folytán szerkesztésért felelős: Groszberg Jenő.

Eszter Chiera.

Történeli elbeszélés.

Írta: Dr. Lehmann M. — Németből átdolgozta: Kálmán Sámuel.

Midőn a szultán megtudta, hogy Abdallah zsidó származású volt, Ferhad pasa tanácsára elrendelte, hogy Konstantinápoly egész zsidósága számüzessék. Egy ősrégi, virágzó hitközség nézett így egyik napról a másikra a biztos pusztulás elé, ha valóra válik a szultán rendelete.

II.

— Tehát kartársam, Ön rabbi Salamon? — kérdezte Don Ruben szaloniki orvos vendégét, kit könyvekkel, orvosi műszerekkel és gyógyszeres tubusokkal sűrűn megrakott szobájában fogadott.

Rabbi Salamon, mielőtt válaszolt volna, pár pillanatig jólesően legeltette szemét a nagy díófa-könyvszekrényben sorakozó és Don Ruben asztalán tornyosuló talmudi foliánsokon.

Foglalkoztan ugyan orvosi tanulmányokkal én is, de csak tanítványának és nem kartársának nevezhetem magam annak, kit távoli országok lakói áldva említenek tudásának jótéteményeiért és ki oly otthonos az orvosi tudomány titkaiban, mint szent tanunk berkeiben.

— Rabbi Salamon Askenazi nem az a férfi, kit bárki is nem szívesen nevezne kartársának.

Pár pillanatnyi csönd támadt. Rabbi Salamon nem felelt. Szerényen hajtott a fejét, melyet a török előkelő Urak turbánja fedett. Sűrű fekete szakálltól övezett arcán a zavar gyöngye pirja futott át. Don Ruben észrevette a fiatal ember zavarát. Tetszett neki a csak kiváló embereket jellemző, már szinte szégyenlőségig menő szerénység és jóakaró meleg hangon bátorította vendégét.

— Hasztalan a tiltakozás. Gyors lábon jár a jó hír és a köz igaz szolgálainak fénye messze tündököl.

— Amit állásomban — melybe nem képességeimnél fogva jutottam — szegény üldözött népünkért teszek, azt helyembe mindenki megtenné. Azért külön dicsérő szó nem jár. Az Ur kifürkészhetetlen akarata az, mely messze Némethonból ide vetett és a biro-

dalom irányítóinak kegyét reám sugározta.

— Olaszországban folytattam talmudi és orvosi tanulmányokat. Egy napon Achmed pasa, az akkori nagyvezír utazott keresztül városunkon. Régi kintő köszvénye ujult ki neki utközben. Kigyógyítottam. Ezért pártfogásába vett. Az ő unszolására léptem a török diplomácia szolgálatába, hol mai napig, gyöngye erőmhöz képest, a legfontosabb megbízásokat teljesítem. Olasz nyelvismertem az olasz származású szultánnő különös kegyét is megszerezte számomra és ezt változatlanul birom ma is.

— És minek köszönhetem megtisztelő látogatását? — kérde Don Ruben vendégét.

Rabbi Salamon arcát ismét pirított el. Hangja ünnepélyes volt. Szavai különös nyomatékkal hangzottak.

— Őszinte leszek. Asszonyt keresek. Hírét hallottam unokahuga Eszter Chiera szépségének és lelki finomságának. Legyen tehát szószólóm bátyjánál és boldoggá tesz egész életemre.

Don Ruben örömmel nyugtatta tekintetét a szép derék férfiun, akinél jobb férjet nem is kívánhatott volna unokahugának és szeretettel hangon felelt rabbi Salamon szavaira.

— Büszkeségünk, reményünk, szemünk fénye Eszter. Az ő boldogsága képezi azt a kis örömet, melyben nekünk még e földön részünk lehet. Az ő boldogsága elfelejtetné velünk azt a sok szenvedést, mely családunknak az utóbbi évtizedekben osztályrészül jutott. Örömmel látnám őt boldogan az Ön oldalán, Gyerünk hát bátyjához. Remélem, hogy még a mai napon rokonomként köszönhetem rabbi Salomon Askenázit.

Elindultak. A forgalmas szaloniki zsidó-uccán lépten-nyomon köszöntötték a város lakói Don Rubent, kit példátlan szeretet és tisztelet övezett zsidó, keresztény és mohamedán

részről egyaránt. Ő sem kereste senkinek vallását, népét, fáját, ha segítőkére volt szükség. Pedig ő maga megszenvedett vallásáért kicsiny gyermek kora óta.

Utközben elmondotta Rabbi Salomonnak családjuk martírúmat.

— Családunk egyike volt a legelőkelőbb és legrégebb spanyol-zsidó családoknak. Családfánk a második jeruzsálemi templomig vezetjük vissza. Nagyatyánk egyaránt birta hittestvérei és az udvar bizalmát. Mint a villám csapott le — most néhány évtizede — a katolikus Szabella rendelete, mely hontalanná tett sok-sok ezer zsidó családot. Nagyatyám azonban, mint igen sokan testvéreink közül nehezen tudott ebbe a változásba bele törödni. Nem volt ereje, hogy máriól-holnapra otthagya megszokott környezetét, becsülettel és munkával szerzett vagyonát és vándorbottal a kezében új hazát keresen. Szinleg felvette hát a keresztiséget, de titokban szívvel-lélekkel hű maradt az ősi hithez és a szent Tan minden előírásához. Így nevelte ő atyánkat is, Don Gersont, „sichron caddik livrocho” és így nevelődünk mi is.

Hangja elcsuklott, szemei könnyekkel teltek meg és fájdalomteli hangon folytatta:

— Hárman voltunk. Bátyám Amram Mordecháj, kit Amádennek és Saul, kit Pálnak neveztek el. Én Rodrigo nevet nyerem a keresztiségben. Kastélyunk alatti pincében volt a zsinagóga, hol az i-tentiszteletet végeztük és a Tóra tanításában részesültünk. Ott ültük meg a szombatot és az ünnepeket is. Városunkból és a környékről egész községre való volt itt együtt ilyenkor.

— Egy napon — a peszach előtti „Sabosz-hagodol” volt éppen — rajtunk ütöttek az inkvizíció emberei. „Foglyunk vagy Don Gonsalos. (Ez volt atyánk keresztiségbeni neve). „Máglyán végzed eretnek életedet!” Ezzel a kiáltással törtek be titkos templomunkba. Börtönbe került az egész titkos gyülekezet. Atyámat a legborzalmasabb kínzások után máglyahalálra ítélték. Saul, ki akkor kilenc éves volt, kolostorba cipelték.

(Folytatása következik)

Fürdők és üdülőhelyek.

Természetes szénsavas
— kének — ásványvízfürdő.
Rádium tartalma — Előkelő or-
vostanárok **ajánlják.**
Pensió 85.000.
Kérjen prospektust.
ÁRPÁDFÜRDŐ
Székesfehérvár.
Kóser koszt kapható.

Megnyílt ismét a régen bevált
Orth. כשר paksi konyha.
Ujabb berendezett étterem és háló
szobák vendégeim részére egész
Panslo a legolcsóbb árban csak ná-
lam kapható. Iskolás gyermekek ré-
szére szintén teljes ellátást a leg-
jutányosabb árban vállalom.
Löwenwirt Vilmos a paksi konyha tulajdonosa
Budakeszi, Kálvária-u. 14. Érdeklődni
lehet: Király-ucca 16. III. udvar fszt.
Étterem.

Tisztelettel értesitem az i.
t. fürdővendégeket, hogy
HÉVIZFÜRDŐN
orth. כשר vendéglőmet
megnyitottam.
Teljes tisztelettel
MANDEL, BUDAPEST,
VII., GARAY UCCA 48.
Felvilágosítás ugyanott kapható.

Vihnye (Vihne)
héviz-fürdő
Van szerencsém a n. t. fürdőző-kö-
zönség tudomására adni, hogy מ"א
folyó évi május hó 25-ikén a vihnyei
(Cseh-Szlovákia) héviz-fürdőben szil-
goruan
orth. kóser éttermet
nyitok meg. Legkomolyabb törekvésem
oda fog irányulni, hogy kitűnő és hi-
giénikus konyhát vezessek, pontos ki-
szolgálásról gondoskodjam és mérsé-
kelt árakat számítsak. *Itt lakadalmakat*
is vállalok elfogadható feltételek mellett.
Referenciákat nyújt főtisztelendő Tie-
germann József rabbi úr, a novézámkyi
orth. izr. hitk. főrabbi.
Számos látogatást kér
Brlbram Áron
vendégfő
Nové-Zámky Érsekvjár, 1926. máj. hó.

Szovátafürdön
orth. kóser pénzió legmodernebb
berendezéssel megnyílt. Felvilágo-
sítást ad: Orthodox főrabbi:
Diciansanmartin (Dicsőszentmárton.)

Orth. Kóser
Balatonszemesei
éttermemet ez idén saját kezelé-
semben tartom.
Tisztelettel
Kohn Sámuel

Orth. kóser Schiffer-féle
penzió a látványos
Lucky fürdőben,
(Rózsahegy mellett) hol napi kitűnő el-
látás, négyeszeri étkezés csak 40 c k
koronába kerül
Tanulók szülők nélkül is nyaral-
hatnak gondos felügyelet alatt
Felvilágosítást ad Schiffer, Almássy
tér 13., vagy a
Fürdőigazgatóság.

Sirkövek
מצבות
Adler J. sirkóráktárában
Budapest, VII., Károly-körút 7
Szombat és ünnepnap zárva.

PANETH-féle
orth. כשר
SZALAMIGYÁR
DEBRECEN
Ajánlja elismerten legjobb szalámi és
füstölthús gyártmányait ugyszintén
extra minőségű, száraz, téli liba szalá-
lámi különlegességeit a legolcsóbb napi
árak mellett.
Sztétküldés postán naponra kétszer.
Cim Paneth, szalámigyár Debrecen.
Telefon: 7-22.

Mindennemű
NYOMTATVÁNY
a legizlésebb kivitel-
ben készül:
KATZBURG TESTVÉREK
könyvnyomdájában
Budapest, Akácfa-u. 45.

Apróhirdetés.

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri
beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből
3200 korona. Allástkeresőknek 1000. Apró-
hirdetések felvétele: VII., Sip-utca 10. Jeli-
gés levelek kettős borítékban ugyanoda
intézendők. Apróhirdetések csak a díj elő-
zetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság.

Házasságot közvetít a
legelőkelőbb orth. zsidó
családoknál bevezetve,
előnyös feltételek mellett
Benedikt Jenő Székesfe-
hérvár.

FÉRJHEZ menne 42 éves, vallásos repre-
zentáló független uriaszony lakással és
szép berendezéssel, intelligens jómódu ke-
reskedőhöz. Ajánlatok „Jövő 926” jeli-
gére e lap kiadóhiva talába kéretnek.

30 ÉVES csinos, magas urinő férjhez
menne középkori, vallásos intelligens em-
berhez, lehet özvegy is. Azon uri ember,
ki gyermekének jó anyát, magának gondos
jó feleséget óhajt, írjon „Megértő” jelígre
e lap kiadóhiva.

19 ÉVES feltűnő szép árván maradt kis
unokahugom részére, ismeretség hiányá-
ban ezúton keresek komoly, vallásos, in-
telligens uriembert biztos pozícióban. Tel-
jes című leveleket „Boldogság jelígre” a
Zsidó Újság kiadóhiva kérek.

Ha jó és **megfelelő házassá-**
ságot akar kötni, úgy forduljon leg-
nagyobb bizalommal **Fränkl VII.,**
Rombach-u. 12. II, 2. (tel.
J. 123-07) irodájához. Tizenöt év óta veze-
tett és fenálló orth. vendéglője révén, első-
rangú összeköttetések Nagymagyarország
legelőkelőbb szigoruan konservatív csala-
djaival. Legtapintatosabb diskret ügyvitel,
Különtéle.

ORTH. CSALÁDNÁL fiatal fiu vagy leány
lakást kaphat olcsó áron. Esetleg kosztot
is. Moskovitz Jakabné VII. Jósika-u. 10.
IV. 38.

ÖZVEGY uriaszony elvállal 3-4 fiatal-
embert kvártélyra, esetleg kosztra is.
Schwarzcné, Hajós-ucca 26.

Allást nyer.

KERESEK rendes zsidó lányt kis gyermek
mellé, ki más házimunkát is vállal. Fizetés
meyergezés szerint, Haas Lipót, Balassa-
gyarmat.

ZSIDÓ szakácsnőt azonnalra keresek. Her-
mann Miksa fakeskedő, Gyöngyös.

Allást keres.

VERHEIRATETER religiöser ehrlicher
Mann sucht Stellung als Magasiner oder
andere Beschäftigung. Versteht die Amerik.
Buchhaltung deutsch, ung. Koresp. würde
auch als מלמד gehen unter Chiffre „Be-
scheideune Ansprüche“

JÓ HÁZBÓL való 18 éves rőfös rövidáru
segéd állást keres „Szombatot tartok” je-
lígre, a kiadóba.

ZSIDÓ ÚJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELNIK HETENKINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.
TELEFON: József 125-90.Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG LIPÓTELŐFIZETESI DIJ: 1 EVRE K 240.000
" " 1/2 " K 120.000
" " 1/4 " K 60.000
Postachequekonto szám: 50.791.

LELKI GENF.

A háboru után következett zavaros kor-
szakban sok mindenfélét, sokszor nem is
hasznosat, sokszor nagyon is szomorut és
lehangolót kellett megtanulni minden polgár-
nak és különösen a zsidó polgárnak Magyar-
országon. Így gazdagitanunk kellett az
abbreviaturák terén való tudásunkat. A zsidó
hagyományos irodalom kutatói s művelői
ismerik a szóróvidítések ראשי תיבות, a szó-
összevonások נוסדיון különféle válfaját és
módjait, de még a kezdőbetűs rövidítések
tudóinak is újabb abbreviaturákat kellett meg-
tanulniok kényszerűségből, mert a kurzus-
szülte intézmények egy részét jelőték és így
ezek a rövidítések מכה אשר לא כתובה בתורה
a bajok ama kategóriájához tartoznak, ame-
lyekről a Tórát ismerő elődeinknek fogalmuk
sem volt.

A mult héten minden zsidó ujságolvasó-
nak eszébe jutott e két rövidítés: a *Mansz*
és *Mefhosz*. Az elsőbe a kurzus a magyar
asszonyokat szervezte meg, a másodikba az
egyetemi és főiskolai ifjúságot tömörítette.
Milyen dicső célt szolgál e két szövetség —
messziről nézve. Egy agyonnyomott ország
erkölcsi megújodását mi szolgálhatja jobban
más, mint a nő hűséges kötelességteljesítése
és az ifjúság idealizmusa? Hisz zsidó vo-
natkozásban éppen azért hangzik fel oly
gyakran a jajszó, hogy az asszonyok egy
része és az intelligens ifjúság nincs eltelve
ideáljaink és törekvéseink szeretetétől.

Közelebről nézve a dolgot azonban úgy
járunk, mint az utazó, aki a Kelet egy tisztá-
talan, romantikusan fekvő helységét a hegy te-
tejéről nézi s el van ragadtatva, de köze-
lebb jutva, látja a kijózanító, sőt degusztáló
rendelenséget és piszkot. A nemzetmentés
céljából alakult alakulatoknál is egy árután
vesztjük el illuzióinkat. Nevükben viselik a
nemes célt s működésük zsidógyűlölettel
szaturált egyéni érdekek ápolására és
üzletecskének kötésére szugorodik össze. Mi
zsidók tanultuk meg legjobban a saját bő-
rünkön, hogy nem szabad általánosítani, mert
ez jellegzetes antiszemita nemtelenség. Mert

antiszemita lelkiismeretlenség az, hogyha
egy zsidó bünt követ el, akkor a zsidóság
vétkes voltát hangoztatják és ha egy pár zsidó
kommunista volt, akkor „minden zsidó de-
struktív”. Józan és erkölcsi alapon álló zsidó,
aki tudja כי גרים הייתם בארץ מצרים, hogy meny-
nyit szenvedtünk az általánosítások Micrájim-
jának földjén, nem fog tehát sem káröröm-
mel, sem általánosító gunyos gesztussal
felelni a legújabb Mansz-botrányra, amely
megesett Nyiregyházán, ahol az elnöknő
előbb a zsidó kereskedők elől elkaparintotta
a kórházi szállításokat, majd több száz mil-
lióval megkárosított — ez alkalommal már
felekezeti különbség nélkül — mindenkit, aki
hitelt nyújtott neki. De az általánosítás bűné-
nek elkerülésével a józanok és a becsülete-
sek mégis csak igazat fognak adni a ma-
gyar publicisztika díszének, *Rákosi Jenőnek*,
aki haraggal és fájdalommal állapítja meg,
hogy azokkal a pénzekkel, amelyekkel a
Mansz-hoz hasonló intézményeket agyon-
támogattak már, szanálni lehetett volna Ma-
gyarországot s nem lett volna szükség Genfre.

Még alig csendesedtek el a Mansz-botrány
körüli hullámok, felbukkant a lapokban a
Mefhosz neve. A diákszövetséget is szanálni
kell óriási összegekkel, mert csak így lehet
14.000 diákot szoros szervezetekbe tömörí-
teni, amely szervezetek alapeve az lesz, hogy
zsidót nem vesznek be. Vajjon politikailag
és pénzügyileg megengedhető-e ez a szaná-
lás, az bennünket nem érdekelhet. Nekünk
orth. zsidóknak egyáltalában nem fáj, hogy
asszonyaink nem lehetnek a *Mansz* és fiaink
a *Mefhosz* tagjai. Mi csupán etikai szempont-
ból nézve nem jósolhatunk jövőt a gyűlölet
intézményeinek. Mert az elnyomásban nyilat-
kozó fajvédelem bűnös szerelem. Egy régi
zsidó kijelentés szerint a bűnös szerelenre
nem, csak az áldásos szeretetre עולם חסד יבנה
(ילקוט תהלים פ"ט) lehet építeni. Magyarország
igazi szanálása, a lelkeknek az ilyen szeretet
jegyében való szanálása fog csak bekövet-
kezni. —

Jövel, lelki Genf!